

HET OORLOGSVERLEDEN (W.O. II) VAN HET CITADELPARK EN DE LEOPOLD- KAZERNE

Georges Antheunis
Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie Gent

Aanvullend bij het artikel van Ghislain (Guy) Mineur, wordt een korte schets gegeven van de bouw en de functie van de schuilplaatsen die kort voor en tijdens de tweede wereldoorlog gebouwd werden in en bij het Citadelpark. Daarnaast worden de opeenvolgende Duitse bezettingstroepen in de Leopoldkazerne opgesomd en geïllustreerd.

Afb. 1. Marine soldaten van de 3/1. Funkmess-Abteilung poseren in maart 1944 voor een groepsfoto met in de achtergrond het toegangsgebouw tot de ondergrondse commandobunker.

Collectie G. Antheunis

Afb. 2. Soldaten in het Citadelpark met een Funkwagen van de 10. Kompanie Luftnachrichten von Belgien und Nord-Frankreich. Deze eenheid nam vanaf mei 1940 onder meer de commandobunker in bezit (*collectie G. Anthemis*).

Bunkers

In 1938 nam het Algemene Commissariaat voor de Passieve Luchtbescherming het initiatief voor de aanleg van een bunker in het Citadelpark. Met een budget van 1 500 000 frank voor rekening van de Dienst Militaire Gebouwen van Oost-Vlaanderen konden de werken starten. Na een aanbesteding in 1938 werd de uitvoering van de werken in 1939 toevertrouwd aan het bouwbedrijf L. L. & N. De Meyer uit Zelzate. De bunker was voorzien voor een vijftigtal personen. Vreemd genoeg waren er oorspronkelijk geen sanitaire voorzieningen. Eind december 1939 werden een bovengronds sanitair en een fietsenstalling toegevoegd. Net voor de Tweede Wereldoorlog werd de bunker in gebruik genomen door de Passieve Luchtbescherming, de voorloper van de latere Civiele Bescherming. Vanuit de commandopost in het Citadelpark kon men bij ramp of in oorlogstijd de bevolking waarschuwen met een net van 156 sirenes, de hulp organiseren en opdrachten doorgeven.

De bunker van het Citadelpark werd in 1940 ingenomen door de '10. Kompanie Luftnachrichten von Belgien und Nord-Frankreich, later vervangen door Flugwachkommando 10/B.N. Gent' en begin 1944 door het hoofdkwar-

Afb. 3. In het talud van een van de parkdreeven kan men tot op vandaag -naast de nog aanwezige militaire structuren in de omgeving- een klein stukje van de ondergrondse bunker zien. Toestand 1941. Na de Tweede Wereldoorlog werd de bunker tot eind jaren 1980 gebruikt door de Civiele Bescherming, vanaf 1993 overgedragen aan de Stad Gent (*collectie G. Antheunis*).

tier van de '1. Marine Funkmessabteilung' (afb. 1 en 2). Het gedeelte van het Citadelpark bij de bunker was 'Sperrgebiet' en in 1941-1942 werden er verscheidene schuilplaatsen, munitiemagazijnen en andere militaire constructies toegevoegd (afb. 3). Het door de Duitsers uitgebreide bakstenen toegangsbouw, het café-restaurant 'Chalet Suisse' en andere militaire constructies werden in september 1944 in brand gestoken (afb. 4 & 5).

In de Louis Minarddreef kan men wandelen onderdoor de in 1879-1880 samen met het park aangelegde rotsgevelven. Dat waren oorspronkelijk flankerende kazematten van het bastion 5 van de citadel uit onze Hollandse tijd. Bij de aanleg van het park werden ze uitwendig bezet met cement en natuursteen om ze te laten doorgaan voor (kunst)rotsen (afb. 6). Ze bestaan uit een centrale grote doorgang geflankeerd door twee kleine doorgangen. Deze laatste werden in 1944 ingericht en gebruikt als schuilplaats voor bombardementen.

Leopoldkazerne

De eerste troepenbezettingen van de Leopoldkazerne na de Duitse inval in 1940 waren het Pioniers Bataljon 651 die instonden voor de herstellingen aan vernielde bruggen en wegen.

Afb. 4. Twee soldaten van de 10. Kompanie Luftnachrichten von Belgien und Nord-Frankreich poseren voor de kunstmatige grotten in de Louis Minarddreef. Dit waren oorspronkelijk flankerende kazematten van het bastion 5 van de Citadel. Ze werden in 1944 ingericht als schuilplaats (*collectie G. Anthemis*).

Vanaf juni 1941 tot midden juli 1942 werd de kazerne bezet door het 22. Flieger-Ausbildungs (opleidings)-Regiment o.l.v. Oberst Wichard (afb. 7 en 8). Vrijwel elke soldaat die koos voor de Luftwaffe, kreeg nog voor hij een vliegtuig van dichtbij te zien kreeg, een militaire basisopleiding. Dit gebeurde doorgaans in een 'Flieger-Ausbildungs Regiment'. In tegenstelling tot wat nogal eens gedacht wordt, waren lang niet alle Luftwaffesoldaten voorbestemd om vliegenier te worden. Een groot deel belandde na hun kennismaking met het militaire leven in opleidingsscholen voor mecaniciens of andere specialismen zoals grondradar en luchtafweer. Op 26 juni 1941 werd het 22. Flieger Ausbildung Regiment plechtig ontvangen op het ereplein van de Gentse Leopoldkazerne. De eenheid kwam uit Warschau, maar was vanaf nu in Gent verantwoordelijk voor de basisopleiding van rekruten van de Luftwaffe. Het Regiment, inclusief staf, administratie en medische afdeling, bestond uit vier opleidingscompagnieën en één compagnie vrachtwagen-chauffeurs.

Vanaf vermoedelijk juni 1943 werd de kazerne bezet door de 2. Kompanie Marine Funkmessabteilung.

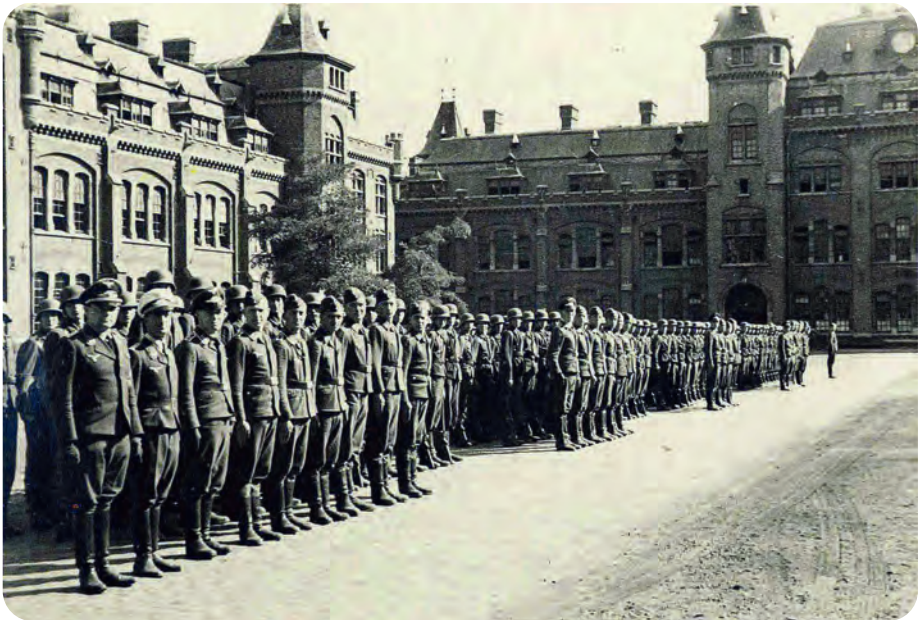
Afb. 5. Gezicht op een luchtschacht en het vernielde toegangsgebouw tot de commandobunker net vóór de restauratiewerken in 1947. (*Stad Gent – Archief Gent*)

Afb. 6. Recent gezicht vanuit hetzelfde standpunt, cf. afbeelding 4. (*G. Antheunis*)

Afb. 7. Rekruten van het 22. Flieger-Ausbildungs-Regiment in vol ornaat in de Laurent Delvauxstraat op weg naar de Leopoldkazerne (*collectie G. Antheunis*).

Afb. 8. Het 22. Flieger-Ausbildungs-Regiment, een opleidingseenheid van de Luftwaffe, opgesteld in de Leopoldkazerne (*collectie G. Antheunis*).

Afb. 9. Duidelijk genoeg in drie talen.